

Koens fysiologiske status og indflydelse heraf på produktion og sundhed omkring kælvning afhængig af foderniveau og næringsstofforsyning

*Klaus Lønne Ingvartsen og Lisbeth Mogensen
Danmarks JordbrugsForskning*

Baggrund

Økologisk mælkeproduktion har før august 2000 været baseret på hjemmeavlet foder suppleret med mindre mængder importeret ikke-økologisk foder - op til 15%. EU-lovgivningen kræver imidlertid fodring med 100% økologisk produceret foder fra august 2005 (Council for The European Union, 1999). I tråd hermed kom der et nyt økologisk regelsæt for økologisk mælkeproduktion i 2000, hvor de fremtidige (fra aug. 2000) økologiske produktionsbetingelser var 100% økologisk fodring baseret på 100% selvforsyning i tråd med det økologiske nærhedsprincip, dvs. at arbejde mest muligt i lukkede næringsstofkredsløb og dermed en fodring baseret på udelukkende hjemmeavlede fodermidler dyrket inden for bedriftens eget arealgrundlag. Yderligere indeholder regelsættet en minimumsgrænse for grovfodertildeling: 60% af tørstof i den daglige ration dog 50% af tørstof til køer mindre end 3 mdr. fra kælvning. Dette lever økologerne givetvis op til, idet en opgørelse af andelen af grovfoder på besætningsniveau for 1990-1993 viste, at de økologiske besætninger anvendte 63% grovfoder mod 49% i konventionelle besætninger (Kristensen & Kristensen, 1998). I forbindelse med regelsættet er der imidlertid en række spørgsmål vedrørende dyrenes sundhed og produktion. Er der øget risiko for fysiologisk ubalance og sygdomme? Hvorledes påvirkes produktionen?

Formål

På ovennævnte baggrund er der gennemført et forsøg med henblik på at undersøge graden af fysiologisk ubalance og produktionen på 3 typer 100% økologiske foderrationer, der er dyrket på et givet areal pr. ko.

Forsøgsplan

Der er gennemført et 2 x 2(3) faktorielt studie i 2 kommercielle økologiske brug i perioden fra november 2000 til april 2001. Der indgik i alt 174 køer af racen Dansk Holstein i produktionsdelen, og på en subgruppe på 66 køer blev der taget blod- og mælkeprøver til analyse af stofskiftestatus. Den ene faktor er gård. Den anden faktor er foderrationer – ration C, R og R/C. I ration C er grovfoderet, der blev tildelt efter ædelyst, blevet suppleret med 4,3 FE i byg/kornblanding. I ration R, der kun blev gennemført i den ene besætning, blev køerne tildelt 1,1 FE i rapskager. I ration R/C blev køerne tildelt 3,7 FE af en blanding bestående af 50% rapsfrø, 25% byg og 25% hvede. Der henvises til bilagsmaterialet vedrørende detaljer i næringsstofforsyningen på de enkelte hold.

Sammendrag og konklusion

Der henvises til bilagsmaterialet vedrørende resultaterne fra forsøget, ligesom der henvises til Mogenssen et al. (2004; *Acgric. Scand., Anim. Sci.*, 54, 81-93), hvor forsøget ligeledes er rapporteret. Sammenfattende konkluderes vedrørende produktionsresponsen, at supplement af rapskager (1,1 FE) i stedet for korn (4,3 FE) ikke påvirkede ydelse og mælkens sammensætning. En øget forsyning af fedtsyrer tenderer til at reducere mælkens protein- og fedtindhold. Supplement af rapsfrø/korn (3,7 FE) sammenlignet med korn (4,3 FE) påvirker ikke ydelsen, men der synes at være en besætning x paritet x laktationsstade vekselvirkning, der delvist kan forklares med laktationsstade og grovfoderkvalitet - afklaring heraf kræver dog yderligere undersøgelser.

Vedrørende stofskifteparametrene konkluderes, at de generelt påvirkes af gård, paritet og afstand fra kælvning. Glukoseniveauet i plasma var ikke påvirket af foderrationerne og lå generelt på et pænt niveau. β -hydroxybutyrat (BOHB) var ikke påvirket af foderrationerne, og niveauet var relativt lavt – kun et par køer synes potentielt at have haft subklinisk ketose. Foderrationerne har ikke påvirket mobiliseringen udtrykt ved koncentrationen af frie fedtsyrer (NEFA) i plasmaet, bortset fra i tidlig laktation, hvor rapsfrø/korn holdet på gård 1 har en noget højere NEFA koncentration end på gård 2. Den relativt ringe mobilisering tilskrives lave huldverdier hos køerne. De gennemførte behandlinger synes ikke at have bragt køer i fysiologisk ubalance og øget risikoen for ketose i disse veldrevne besætninger.